

10.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

HE 154/2022

Helsingin kaupungin lausunto valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle

HEL 2022-011763 T 00 01 06

HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi 2023, teema Hyvinvointialueen/Helsingin/HUS:n rahoitustilanne ja rahoitusnäkymät ensi vuodelle.

Helsingin kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua Helsingin kaupungin sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen rahoitustilanteesta ja näkymistä vuodelle 2023. Helsingin kaupunki nostaa esille seuraavat näkökulmat:

Tutkimukseen ja koulutukseen talousarviossa varattu rahoitus

Helsingin kaupunki pitää tutkimus-, koulutus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminnan riittävää rahoitusta tärkeänä. Helsingin kaupunki pitää välttämättömänä, että suunniteltu yliopistosairaalalisä kohdennetaan nimenomaan yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille ja huomioidaan jo näiden alueiden vuoden 2023 rahoituksessa. On kuitenkin huomioitava, että yliopistosairaalalisä ei turvaa riittävää TKKI-rahoitusta ja se jää entistään riittämättömämmäksi, jos lisää ei kohdenneta suoraan yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille. Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus turvaa yliopistollisten sairaaloiden mahdollisuus tehdä edelleen tieteellistä tutkimusta ja tuottaa alan perus- ja erikoistumiskoulutusta (EV 111/2021).

Hyvinvointialueiden rahoituksen pohjaksi siirtyvät kustannukset

Hyvinvointialueiden rahoituksessa kunnilta ja kuntayhtymiltä siirtyy sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja pelastustoimeen liittyviä kustannuksia 21,2 miljardia euroa vuoden 2022 tasossa. Nykyisen rahoitusmallin siirtyvät kustannukset eivät kuitenkaan vastaa alueelle tosiasiallisesti siirtyviä kustannusvastuita. Siirtyviä kustannuksia koskevat laskelmat tar-

10.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

kistetaan vuoden 2023 aikana siten, että tarkistus vaikuttaa vuoden 2024 rahoitukseen. Helsingin kaupungin mielestä tässä tarkistuksessa alueiden toteutuneina kustannuksina tulisi käyttää vain vuoden 2022 tilinpäätöstietoja, ei vuoden 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen keskiarvoa. Syyskuun rahoituslaskelmien perusteella Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen vuoden 2023 rahoituspohja jää peräti 46,9 miljoona euroa vuodessa alimitoitetuksi, jos siirtyvien kustannusten määrittämisessä käytetään edellä mainittua vuosien 2021 ja 2022 kustannusten keskiarvoa. Näin suuri vaje edellyttää Helsingiltä sekä merkittävää tuottavuuden parantamista että sopeutustoimia palveluihin.

Helsingin kaupunki on koko uudistuksen valmistelun ajan tuonut esille, että nykyinen hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei huomioi riittävästi alueellisia eroja esimerkiksi palvelutuotannon olosuhteissa, kuten väestörakennetekijöissä tai palvelutuotannon kustannuksissa. Lisäksi kustannustason muutos tulee huomioida todellisia kustannuksia vastaavasti: hyvinvointialueindeksi ei esimerkiksi huomioi sote-alan korkeampia palkankorotuksia.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen kustannusten tilastointi

Rahoitusmallissa on puutteita myös kustannusten tilastoinnissa. Yhtenä esimerkkinä ovat yleishallinnon kustannukset. Näitä kustannuksia ei ole voitu tilastoida sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen tilastoluokkiin, mutta silti alueet joutuvat näitä kustannuksia vuoden 2023 rahoituksesta kattamaan. Tämä virhe tulee Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan korjata mahdollisimman pian.

Lakisääteiset uudet velvoitteet

Hyvinvointialueiden lakisääteisten uusien velvoitteiden lisäkustannukset on luvattu huomioida hyvinvointialueiden rahoituksessa täysimääräisinä, mutta näin ei tosiasiallisesti ole. Helsingin kaupungin arvion mukaan uusien velvoitteiden lisäkustannuksista on huomioitu vain noin puolet. Myös lisäkustannusten laskenta on muuttunut verrattuna valtiovarainministeriön syyskuussa julkaisemaan rahoituslaskelmaan, vaikka kokonaissumma onkin pysynyt samalla tasolla. Tällaiset ennakoimattomat muutokset vaikeuttavat alueiden talousarviovalmistelua ja niitä tulisi välttää. Toistuvasti muuttuvien lakisääteisten tehtävien kustannusten perusteiden ymmärtäminen on mahdotonta, koska lisätietoa on ollut vaikea saada niin lakisääteisten tehtävien kustannuslaskennasta kuin muistakin rahoituksen taustatekijöistä. Esimerkiksi 40 miljoonan euron vähennyserät sisältyvät hallituksen esitykseen, mutta tällaista kokonaisuutta ei ollut enää mukana syyskuussa julkaistussa rahoituslaskelmassa.

10.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Taloussuunnitelmakauden näkymä

Pidemmän aikavälin (2023-2025) näkymä hyvinvointialueiden talouden valmistelussa on heikko. Helsingin kaupunki korostaa, että alueiden käytössä tulee olla koko talousarviokauden nettomenojen ennusteet, eikä ainoastaan vuosi 2023 riitä.

Koronakustannukset

Hallitus on luvannut korvata suoraan koronaepidemian hoitoon liittyvät ylimääräiset kustannukset täysimääräisesti. Valtion talousarviossa vuodelle 2022 on vahvistettu, että ”koronaan liittyvät välittömät kustannukset kuten testaukseen ja testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät menot katetaan kehyksen ulkopuolisina menoina vuosina 2021–2023”. Helsingin kaupungin arvion mukaan normaalista tartuntatautien torjunnasta selvästi poikkeavia koronakustannuksia syntyy myös vuonna 2023 ja ne tulee korvata erillis-korvauksella täysimääräisesti. Lisäksi Helsingin kaupunki haluaa kiinnittää huomiota siihen, että koronaepidemian jälkeisen hoito- ja palveluvelan purkamista pitäisi kyetä jatkamaan vuonna 2023, mutta sitä ei ole millään tavoin huomioitu alueiden rahoituksessa.

Henkilöstön riittävyyteen vaikuttavia tekijöitä

Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla hoitamattomien vakanssien määrä on vuonna 2022 ollut noin 13 prosenttia henkilöstömäärästä. Vuonna 2022 eläkeiän saavuttaa noin 500 henkilöä ja vuosina 2023–2024 noin 1200 henkilöä, eli vuosina 2022-2024 eläkeiän saavuttaa toimialalla yhteensä noin 1 700 työntekijää. Luvut pitävät sisällään myös pelastustoimen henkilöstön.

Henkilöstön riittävyys on jo nyt vaikeutunut, ja jatkossakaan tilanne ei nykytiedon perusteella näytä ratkaisevasti parantuvan. Päättneiden sosiaali- ja terveysalan palkkaneuvotteluiden vaikutusta henkilöstön riittävyyteen on vielä vaikea arvioida.

Opinnoista valmistuvat eivät täysin riitä paikkaamaan lähtövaihtuvuutta. Huomioitavaa on myös kesäajaisten riittävyyden heikentyminen oppilaitosten käyttämän kolmannen lukukauden järjestelmän vuoksi, jonka vuoksi kesällä opiskelevat eivät ole enää käytettävissä kesäajaisina samassa laajuudessa kuin aiemmin.

Kansainvälinen rekrytointikaan ei täysin voi paikata henkilöstövajetta, vaikka se tuottaakin reaalista lisätyövoimaa.

Oppisopimuskoulutusta on edelleen tarpeen kehittää joustavammaksi, sillä oppisopimusopiskelijoista noin 90 prosenttia jää valmistuttuaan

10.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

työsuhteeseen. Lisäksi kansainvälisen rekrytoinnin valtakunnallista edistämistä ja sujuvoittamista on jatkettava, ja oppilaitosten sisäänottomääriä on tarkasteltava suhteessa väestöpohjaan ja aloituspaikkoja on lisättävä nimenomaan tiheän ja kasvavan väestöpohjan alueilla.

Helsingin pelastuskoulun rahoitus vuonna 2023

Helsingin Pelastuskoulu täydentää Kuopiossa sijaitsevan Valtion pelastusopiston koulutustarjontaa ja sille on myönnetty pysyvä toimilupa 3.11.2021. Koululle ei kuitenkaan ole osoitettu rahoitusta. Sisäministeriön mukaan pelastustoimen ammatillinen peruskoulutus ei kuulu hyvinvointialueen järjestämisvastuulle eikä hyvinvointialueita koskeva lainsäädäntö nykyisellään mahdollista pelastuskoulun rahoittamista hyvinvointialueiden valtionrahoituksesta eikä valtion v. 2023 talousarviossa ole osoitettu koululle muutakaan rahoitusta. Koulun toiminnan jatkaminen vuonna 2023 on tämän vuoksi haasteellista, mutta se olisi välttämätöntä koko maan pelastajapulan syvenemisen välttämiseksi.

Helsingin kaupunki ehdottaa, että valtio osoittaa Helsingin pelastuskoululle vuoden 2023 talousarviossaan erillisrahoituksen, jolla turvataan pelastuskoulun toiminnan jatkuminen vuonna 2023. Pelastuskoulun pysyvä rahoitus vuodesta 2024 alkaen ratkaistaan erikseen. Rahoituksen tulisi määräytyä samoin perustein kuin Pelastusopiston rahoituksen, jolloin ja vuoden 2023 kustannus on yhteensä 840 000 euroa.

Yhteenveto

On erittäin valitettavaa, että hyvinvointialueiden rahoitusmalli on niiden toiminnan käynnistyessä edelleen puutteellinen. Rahoitusmallia on välttämätöntä parantaa jatkossa väestörakenteen ja alueellisten erityispiirteiden ja kustannustekijöiden huomioinnin, tarvetekijöiden kuten sairastavuustekijöiden ja sosiaalisia ongelmia kuvaavien tekijöiden valinnan, todellisuutta vastaavien kustannusten sekä alueittaisen todellisen rahoitustarpeen osalta.

Helsingin kaupungin saama valtion rahoitus sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelujen järjestämiseen on niukka ja rahoituksessa on merkittävä, vähintään useiden kymmenien miljoonien eurojen vaje.

Lisätiedot

Sampo Pajari, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 42246
sampo.pajari(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

10.10.2022

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja

Juha Jolkkonen
sosiaali- ja terveystoimialan
toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.